

Tartu Ülikool

Sotsiaal- ja haridusteaduskond

Ühiskonnateaduste instituut

Sotsioloogia, sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika eriala

Jane Peiponen

MEESTEVASTANE VÄGIVALD
LÄHISUHETES – MEESTE KOGEMUSED
NAISTEPOOLSE VÄGIVALLAGA

Bakalaureustetöö

Juhendaja: Judit Strömpl, PhD

Tartu 2015

Autorideklaratsioon

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töös kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Jane Peiponen

1.06.2015

Abstract

The aim of this bachelor thesis called „Male Victims of Intimate Partner Violence – Men’s Experiences With Female Perpetrator“ was to find out Estonian male victims experiences with intimate partner violence, interpretations of the violence they have experienced and if and where did they get help or support.

In the theoretical part several theories of intimate partner violence were discussed – as it turned out, most of the theories study female victims and intimate partner violence against them. Nevertheless – there are authors who think that women are as violent as are men. I also made an overview of three empirical studies – two from United States of America and one from Netherlands – that showed there are men who are victimized by their intimate partner.

Furthermore, in the empirical part of this thesis I was able to conduct five interviews with men who are victims of intimate partner violence. I asked them about their experiences with intimate partner violence, their interpretations of that violence and where did they seek for help. All five interviewees experienced both emotional and physical abuse. Most common forms of physical violence the male victims encountered were hitting, stabbing, hitting with an object. The most common forms of emotional violence were bullying, threatening and controlling. The men we interviewed interpreted emotional violence as verbal attack against them. Physical violence was interpreted as physically hurting someone. As for seeking help – only one man turned to police and officially reported it. Most common was to turn to someone close or to social worker and the helpline workers. Two men eventually sought help from psychologist.

All in all we can safely assume that there are not major differences of how a male victims or female victims experiences intimate partner violence. However, the difference is that women seek for help more easily than men do. Men do not want to share their experiences with strangers and they do not report to police, because they think that police would not believe them.

Drawing on theories of intimate partner violence and previous studies from other countries one could recommend to study mens victimization more widely - including their intimate partner interpretations of intimate partner violence.

Sisukord

Sissejuhatus	6
1. Lähisuhtevägivalla määratlemine ja seletamine	8
1.1 Lähisuhtevägivalla seletused	9
1.2 Lähisuhtevägivalla tüübid	11
1.3 Mehed lähisuhtevägivalla ohvritena	13
1.4 Probleemi püstitus	16
2. Metoodika	17
2.1 Kvalitatiivne uurimisviis	17
2.2 Valimi kirjeldus	17
2.2 Analüüsi protsess	18
2.3 Eneserefleksioon	18
3. Tulemused ja arutelu	20
3.1 Suhted ja perekond	20
3.1.1 Antsu lugu	20
3.1.2 Martini lugu	21
3.1.3 Toivo lugu	21
3.1.4 Guido lugu	22
3.1.5 Teedu lugu	22
3.2 Suhtumine vägivalda ja vägivalla määratlemine	23
3.3 Raskeim vägivallajuhtum ja selle põhjused	23
3.4 Abi otsimine ning tagajärjed	26

3.5 Ohver ja agressor.....	27
Kokkuvõte	29
Kasutatud kirjandus.....	31
Lisad	35
Intervjuukava.....	35

Sissejuhatus

2014. aastal registreeriti Eestis 2721 perevägivallajuhtumit, mis moodustasid kõigist kirja pandud kuritegudest 7% ning vägivallakuritegudest 36% (Surva, 2015). Nimetatud statistika kajastab neid perevägivallajuhtumeid, mille puhul ohvrid pöördusid politseisse. 2009. aastal Statistikaameti poolt läbiviidud turvalisuse uuringust selgus, et vähemalt pooled paarisuhte kogemustega 15–74aastastest on elu jooksul vähemalt korra kokku puutunud lähisuhtevägivallaga (Paats, 2010). Sellest samas uuringus on välja toodud, et ligi kolmveerandi paarisuhte kogemusega 15-74aastaste arvates on paarisuhtes esinev vägivald Eesti ühiskonnas probleem (Surva, 2015).

Suurem osa uuringutest ning lähisuhtevägivalla teooriatest keskendub naistevastase vägivalla uurimisele. 2014.aastal Eesti meeste seas korraldatud uuringust selgus, et viimase aasta jooksul oli 6% meestest kogenud vaimset vägivalda, sama paljud olid kogenud füüsilist vägivalda, seksuaalvägivallaga oli kokkupuutunud mõni üksik mees (Soo, 2015: 84). Vastanute seas oli mehi, kelle puhul kasutasid vaimset vägivalda pereliige, lähedane või praegune või endine partner. Samuti leidis mehi, kelle puhul oli füüsilist vägivalda kasutanud praegune või endine partner. (Soo, 2015) Ameerika Ühendriikides ja Hollandis läbi viidud uuringutes on selgunud, et ka mehed on kannatavad lähisuhtevägivalla all (Craven 1994, Catalano 2013, Tjaden ja Thoennes 2000, Drijber jt., 2013). Samuti leidub autoreid, kes leiavad, et vägivallatsejaks võib olla naine ning ohvriks mees. Sellest johtuvalt on antud bakalaureusetöö eesmärgiks uurida paarisuhte teist poolt – meest ja tema tõlgendusi naistepoolsest vägivallast lähisuhetes.

Töö koosneb kolmest osast: probleemi tutvustus olemasoleva kirjanduse põhjal, antud töö jaoks läbiviidud empiirilise uurimuse tutvustus ja tulemused. Töö esimeses osas - probleemi tutvustuses - määratletakse esmalt lähisuhtevägivalla mõiste ning seletatakse, mida kujutavad endast paarisuhete vägivalla liigid. Seejärel tutvustatakse erinevaid teoreetilisi lähenemisi lähisuhtevägivallale, tuuakse välja lähisuhtevägivalla erinevad tüübid ning viimaseks tutvustatakse meestevastast lähisuhtevägivalda vaadelnud uuringuid. Töö esimese osa põhjal püstitatakse uurimisküsimused, et teada saada meeste kogemusi nende vastu suunatud lähisuhtevägivallaga ning kust leiavad lähisuhtevägivalla meesohvrid abi. Töö teises osas

tutvustatakse töö raames läbi viidud uurimuse metoodikat ning valimit. Tulemuste peatükis on välja toodud antud töö autori uurimuse analüüs ning saadud teadmised.

Töö valmimise eest tahan tänada oma juhendajat Judit Strömplit, kelle nõuanded ja küsimused aitasid tööd paremaks muuta. Suurim tänu läheb nendele meestele, kes olid nõus minu küsimustele vastama.

1. Lähisuhtevägivalla määratlemine ja seletamine

Kasutusel on mitmeid mõisteid nagu perevägivald, koduvägivald, lähisuhtevägivald, aga ka paarisuhtevägivald ning sooline vägivald. Leidub käsitlusi, kus perevägivalda mõistetakse ühe osana lähisuhtevägivallast, mis hõlmab lisaks peresuhetele nii kodu-, paarisuhte- kui ka osaliselt naistevastase vägivalla juhtumeid (Salla ja Tammiste, 2009). Teistes käsitlustes defineeritakse lähisuhtevägivalda pigem intiimpartneri vastu suunatud vägivallana (Kase, 2004). Praktikud lähtuvad vägivalla liigitamisel ja määratlemisel oma erialaspetsiifikast, samas kui üldises kõnepruugis suurt vahet terminite perevägivald, koduvägivald ja lähisuhtevägivald ei nähta (Linno jt., 2011a). Antud töös kasutab autor edaspidi terminit lähisuhtevägivald.

Lähisuhtevägivald (inglise keeles *intimate partner violence*) on praeguse või endise partneri poolt toime pandud igasugused füüsilise, seksuaalse, majandusliku ja vaimse vägivalla aktid, mis tekitavad kannatanule psühholoogilisi ja füüsilisi kannatusi (Saltzman jt., 2002). Vägivald võib jätkuda ka pärast suhte lõppemist.

Vägivalla liikidena paarisuhetes tuuakse välja emotsionaalne, füüsiline, seksuaalne ja majanduslik vägivald. **Emotsionaalne vägivald** (erinevad autorid määratlevad seda ka vaimse või psühholoogilise vägivallana) on verbaalne või mitteverbaalne rünnak teise inimese vastu, kahjustades seda inimest emotsionaalselt ning alandades tema eneseväärikust. Nimetatud vägivalla liik on pidev ning tahtlik teisele inimesele haiget tegemine. Antud vägivalla liik on kõige levinum ning tavaliselt esineb see koos füüsilise ja seksuaalse vägivallaga. Emotsionaalne vägivald ei tähenda automaatselt kõval häälel väljendatud kriitikat või otsest solvamist, see võib avalduda hoopis peenekoelisema ja oskusliku manipuleerimise ning alandamise kaudu. (Linno jt., 2011b) Emotsionaalset vägivalda on väga raske tuvastada. **Füüsilist vägivalda**, seevastu, on kõige kergemini võimalik tuvastada, kuna ohvril on nähtavad füüsilised kahjustused. Füüsiline vägivald on seega tahtlik füüsilise jõu kasutamine vastu teise inimese tahtmist, põhjustades teisele inimesele vigastusi, füüsilist valu või isegi surma. Füüsilise vägivalla alla kuulub näiteks löömine, hammustamine, tõukamine jne (Linno jt., 2011b) **Seksuaalne vägivald** on igasugune seksuaalse sisuga käitumine, millega kontrollitakse, manipuleeritakse või alandatakse teist inimest. Paarisuhetes võib see

olla levinum, kui arvatakse. (Linno jt., 2011b) **Majandusliku vägivalla** korral kontrollib vägivallatseja partneri rahakasutamist või partnerile kuuluvaid rahalisi ressursse. Nimetatud vägivalla liik raskendab ohvri iseseisvat toimetulekut ning võib muuta partneri vägivallatsejast sõltuvaks. (Linno jt., 2011b)

1.1 Lähisuhtevägivalla seletused

Lähisuhtevägivalla seletamiseks on kasutatud väga palju erinevaid teoreetilisi lähenemisi. Kuni 1970ndateni oli enamus vägivalla seletustest põhjendatud psühholoogiliste ja bioloogiliste lähenemiste kaudu, keskendudes nii indiviidi omadustele (Ajzenstadt, 1999). 1980ndatel ja 1990ndatel vägivalla seletuste vaatenurk muutus ning põhjusi hakati nägema laiemas sotsiaalses, kultuurilises ja poliitilises kontekstis (Ajzenstadt, 1999).

1970ndatest on lähisuhtevägivalla uurimises ja seletamises esile tõusnud **feministlik lähenemine**, võttes fookusesse patriarhaalse ühiskonna ja soolise ebavõrdsuse. Sellest teooriast lähtudes tuleneb paarisuhtevägivald mehe domineerimisest naise üle ning sellest johtuvalt on vägivallatsejaks peamiselt mehed ja ohvriteks naised (Dobash ja Dobash, 1979). Alison Cunninghami ja tema kaasautorite arvates on patriarhaalsele ühiskonnale omane meeste vägivalla õigustamine ja naiste vägivalla taunimine. Vägivald on feministlikus lähenemises üheks kontrollivahendiks. (Cunningham jt., 1998)

Feministlik lähenemisviis kipub jääma ühekülseks – see lähtub patriarhaalsest võimust, kuid ei seleta seda, kuidas enamikes paarisuhetes muutub patriarhaalne võim isiklikuks võimuks (Hamel, 2007). Vaatamata sellele, et hilisemad feministliku lähenemise esindajad on nentunud naiste poolset vägivalda (Soo, 2010:5), nähakse praktikas ohvrina siiski naist. Donald Dutton ja Katherine White toovad välja, et meesohvritel on keerulisem leida kaitset oma naispartneri eest, kuna mehi nähakse pigem vägivallatsejana kui ohvrina ning nende vigastusi kiputakse minimeerima (Dutton ja White, 2013). Kuigi olemas olevad andmed näitavad, et meestepoolne vägivald kipub olema tõsisemate tagajärgedega, tuleks siiski mõlemast soost ohvreid uskuda ning neile abi pakkuda (Johnson, 2008).

Lähisuhtevägivalla uurimiseks on tehtud palju teadustöid, mis lähtuvad **konfliktiteooriast**. Selle lähenemisviisi toetajad vastanduvad feministliku vaate esindajatele, kuna nad väidavad, et vägivald paarisuhetes on kogu ühiskonna probleem. (Soo, 2010) Konfliktiteooria esindaja Murray Straus vaatleb vägivalda sooneutraalsena, seda võivad toime panna nii mehed kui ka

naised ning tihti on see vastastikune. Strausi arvates on vägivald üks võimalus konflikti lahendamiseks, seega ei ole see võimu küsimus. (Straus, 1979)

Kriitikana konfliktiteooriale leiab Michael Kimmel, et antud lähenemise pooldajad uurivad ainult üht laadi vägivalda – tülidest põhjustatud ekspressiivset vägivalda, jättes tähelepanuta kontrollist lähtuva instrumentaalse vägivalla (Kimmel, 2002). Ekspressiivset vägivalda põhjustavad tihtipeale ärevus, frustratsioon ja lahendamata probleemid, samas kui instrumentaalse vägivalla aluseks on võimu ja kontrolli kehtestamise vajadus. Instrumentaalne vägivald erineb ekspressiivsest vägivallast eesmärgi, sageduse ja raskusastme poolest. Lähisuhtes on instrumentaalne vägivald harva vastastikune ning võib aja jooksul intensiivistuda. (Soo, 2010) Perekonnakonflikti uurijatele on omane ekspressiivse vägivalla uurimine ja feministliku lähenemisviisi esindajatele on omane instrumentaalse vägivalla vaatlemine (Johnson, 2008). Sellest johtuvalt saab kahe lähenemise erinevus alguse vägivalla mõiste defineerimisest.

Leonore Walker (1982) töötas koos kaasautoritega välja **vägivallatsükli teooria**, mis seletab vägivaldse paarisuhte arenemist ja muutumist. Selle teooria kohaselt järgib vägivald teatud struktuuri ning muutub aja jooksul hullemaks. Walker eristas kolme etappi: 1) pinge kogunemine; 2) plahvatus ning 3) mesinädalate faas. Nimetatud etapid vahelduvad ja korduvad kindlas järjekorras. Esimeses järgus toimub pingete kogunemine, kus leiavad aset väikesed vägivallaepisoodid, mida kontrollivad mõlemad suhte osapooled. Pinged kuhjuvad, kuni jõutakse teise järku – plahvatuse faasi, milles ohver saab enamiku oma vigastustest. Selles etapis on vägivald kontrolli alt väljas. Teravale vägivallaaktile järgneb mesinädalate faas, millele on omane rahulik, vaikne, armastav ning toetav suhtlus. Teises – plahvatuse faasis – mõtleb ohver eelkõige sellele, kuidas sellest eluga pääseda ning sellest johtuvalt ei suuda ta abi otsida. Mesinädalate faasis võib aga vägivalla all kannatajale tunduda, et partner on tõesti muutunud ning vägivald ei kordu. Walkeri vägivallatsükli teooria seletab väga hästi lähisuhtevägivalla dünaamikat. Ma leian, et see dünaamika jääb põhjoontes samaks, olenemata, kas vägivallatsejaks on mees või naine.

Walkeri täheldatud lähisuhtevägivalla tsükliline iseloom, raskendab ohvril abi otsida, sest ta ei saa aru signaalidest, mida vägivallatseja saadab – kord on agressiivne, siis jälle armastav. Vägivallatsükli teooria näitab, et lähisuhtevägivallal on keeruline iseloom ning selle tõttu

võidakse teha valesid järeldusi, mis võivad aga ohvrile saatuslikuks saada. Näiteks kui ohver leiab lõpuks kellegi, kellele ta saab oma probleemidest rääkida ning see inimene saabub tema koju siis, kui seal on parajasti mesinädalate faas, võib usaldusalusele tunduda, et ohver kujutab asju ette. Pealegi on vägivallatsejad osavad manipulaatorid. Kirjeldatud vägivallatsükli teooria aitab seega paremini mõista takistusi, mis ei lase ohvril abi otsida.

1.2 Lähisuhtevägivalla tüübid

Carlson ja Jones toovad välja, et viimase 15 aasta jooksul on üha enam paarisuhtevägivalla uuringuid keskendunud lähisuhtevägivalla tüpoloogiate välja pakkumisele (Carlson ja Jones, 2010). Tüüpide kujundamisel on lähtutud vägivalla tunnusjoontest (toimumise sagedus, raskusaste, eskaleerumine), vägivallatsemise kontekstist, vägivallatseja psühhopatoloogiast ning vägivalla tagajärgedest (Carlson ja Jones). Ühe enim viidatud ja põhjalikuma tüpoloogia on välja pakkunud Ameerika sotsioloog Michael Johnson. Järgnevalt ongi esitatud tema käsitus paarisuhtes toimuvatest vägivalla tüüpidest ja nende võimalikest põhjustest.

Johnson (2008) on eristanud nelja erinevat paarisuhtevägivalla tüüpi: paarisuhte terror, vägivaldne vastuhakk, situatsiooniline paarisuhtevägivald ja vastastikune vägivaldne kontroll. Neid vägivalla tüüpe eristab erinev sundiva kontrolli hulk.

Paarisuhte terrori puhul on üks partneritest vägivaldne ja kontrolliv. Sundiv kontroll on paarisuhte terrori puhul keskne element, kontroll on üldine ja pikaajaline. Võimu ja kontrolli saavutamiseks kasutab vägivallatseja erinevaid taktikaid, seal hulgas hirmutamist, vaimset vägivalda, lastega manipuleerimist, materiaalsete ressursside piiramist, sotsiaalset isoleerimist jne (Johnson, 2008). Paarisuhte terrori toimepanijana kirjeldab Johnson meest, kes üldiselt kiidab igasugust vägivalda heaks, kes on impulsiivne, naiste vastu vaenulik ning kes on suhtumises soorollidesse traditsiooniline (Johnson, 2008). Paarisuhte terror on Johnsoni arvates just see vägivalla tüüp, mida üldsus nimetab koduvägivallaks ning mis on pälvinud suure meedia tähelepanu ja olnud kolmekümne aasta jooksul feministliku liikumise fookuses (Johnson, 2008).

Johnson (2008) on analüüsinud mitmeid Ameerika Ühendriikides läbiviidud uuringuid ning jõudnud järeldusele, et paarisuhte terrori laadset vägivalda võib esineda igas ühiskonna sotsiaalsetes klassides, sagedamini ehk paljulapselistes peredes. Siiski ei tohi sissetulekut üksida pidada piisavaks riskiteguriks. Meestepoolse paarisuhte terrori tagajärjed on tema

partnerile väga dramaatilised (Johnson, 2008). Lisaks tõsisematele kehalistele vigastustele kannatab ohver tihti ka depressiooni ja muude tervisehädade käes.

Vägivaldse vastuhaku puhul on oluline see, et vastuhakkaja on vägivaldne, kuid mitte kontrolliv, samas kui tema partner on nii vägivaldne kui ka kontrolliv, st isik, kellele ta vastu hakkab on paarisuhte terrorist. Johnsoni (2008) arvates juhtub varem või hiljem, et terrori all kannatajad püüavad ennast kaitsta või oma läbielamiste eest kätte maksta. Kuigi vastuhakkaja ei kasuta sundivat kontrolli, võib tema vastupanu sisaldada rasket kehalist vägivalda ning lõppeda tõsiste vigastustega või isegi vägivallatseja tapmisega. Kuna lähisuhtevägivalla toimepanijaks on üldjuhul mehed, siis vastuhakkajaks on tavaliselt naised (Johnson, 2008).

Situatsioonilise paarisuhtevägivalla puhul on mõlemad partnerid vägivaldsed, kuid mitte kontrollivad. Johnsoni (2008) arvates on see vägivallatüüp kõige levinum. Antud juhul on vägivald olukorrast tingitud, näiteks ei suudeta toime tulla tekkinud konfliktidega või emotsioonidega ning see viib ühe või mõlemad partnerid vägivallatsemiseni.

Konfliktiteooriast lähtuvalt võib kõigil paaridel oma suhtes ette tulla konflikte, kuid osad neist kogevad konflikte pidevalt (Johnson, 2008). Vägivalla põhjused varieeruvad paariti ja intsidenditi. Johnsoni (2008) sõnul võib üks partneritest tunda, et ainuke võimalus konflikti lõpetamiseks on oma partneri löömine. Situatsiooniline paarisuhtevägivald võib olla väga tõsine ning lõppeda partneri tapmisega.

Vastastikune vägivaldne kontroll tähendab, et mõlemad partnerid on vägivaldsed ning partneri suhtes kontrollivad. Antud suhtes on mõlemad partnerid justkui paarisuhte terroristid.

Johnson peab ennast feministliku lähenemise pooldajaks (Johnson, 2008:2). Johnsoni tüpoloogia ühendab endas nii feministliku lähenemise kui ka perekonflikti esindajate arusaamad vägivallast ja selle tekkimisest ning nii suudab ta seletada väga erinevaid lähisuhtevägivalla juhtumeid. Johnson näitab oma erinevate tüpoloogiatega seda, et vägivalla põhjused on erinevad – soov kontrollida, konflikti lahendada või ennast kaitsta. Seega kinnitab see lähenemine, et juhtumid on erinevad. Johnsoni tüpoloogia annab põhjuse süveneda vägivalla motiividesse. Üks kõrvakiil suhtes ei näita tingimata, et tegu oleks vägivallatseja rünnakuga ohvri vastu, vaid võib olla enesekaitse märk või hoopis osa

mõlemapoolsest peretülist. See näitab, et lähisuhtevägivalla tagamaad on kaugeleulatuvad ja erinevad ning sellest johtuvalt tuleks paarisuhtevägivalla juhtumistesse sekkuda erinevalt.

1.3 Mehed lähisuhtevägivalla ohvritena

Enamus erialakirjandusest lähtub lähisuhtevägivalla selgitamisel naistevastasest vägivallast, mida toetab erinevate riikide ametlik statistika. Samas leidub autoreid (Dutton 2006, Palin-Davies 2006), kelle hinnangul on naised ja mehed võrdselt vägivaldsed ning vägivald sõltub nii isiksusetüübist, sotsiaalsest ja kodusest keskkonnast, kui ka soost.

Üks sellisest autoritest on Donald Dutton, kes väidab, et lähisuhtevägivalla mõtestamisel on ülekaalus feministlikud teooriad, mis jätavad kõrvale vaatenurgad, mis nende paradigmasse ei mahu. Dutton toob välja, et mehed peavad ennast võrreldes naistega vähem ohvriteks ning sellest johtuvalt ei pea nad naiste poolt neile suunatud rünnakuid kuritegudeks, seal hulgas ei teavita mehed sarnastest juhtumitest politseid. (Dutton, 2006) Dutton toob näitena välja USA riikliku uuringu 1975. aastast, millest selgus, et naised on sama vägivaldsed kui mehed. Kuivõrd saadud tulemused olid vastuolus feministliku teooriaga, jäeti need Duttoni sõnul avaldamata, neid ignoreeriti või tõlgendati teisiti. Naiste vägivalda partneri vastu on näidatud kui enesekaitset, vähemtõsisena või erineva nähtusena. Duttoni arvates on aga naiste vägivaldsus näitajad tegelikkuses meeste omadega võrdsed või isegi ületavad neid, võttes enda alla ka vägivalda mittevägivaldsete meeste vastu. (Dutton, 2006)

Dutton (2006) jääb kindlaks oma seisukohale ning leiab, et erinevad longituuduuringud näitavad, et vägivaldust tuleks selgitada mitte soost lähtudes, vaid teatud soost sõltumatute iseloomuomaduste kaudu. Dutton toob näitena, et kui meestel on 40% võrra tugevam ülakeha, on neil naistega võrreldes sellel määral nõrgem alakeha. Sellest johtuvalt usub Dutton, et kui vägivald leiab aset lüües, kasutades nuga, relva või mingit eset, võib see olla võrdselt kahjustusi tekitav, olenemata soost. (Dutton, 2006) Sealsamas toob ta välja oma uurimuse tulemused, mille kohaselt uuritavate naiste puhul kätega löömine/pekmine meestega võrreldes on kahekordne. Noa või relvaga ähvardasid uuritavatest naistest 1,8% naistest, samas kui meestel oli sama näitaja 0,7%. (Dutton, 2006) Lugesdes erinevates kodumaistes ajalehtedes ilmuvaid vägivallakuritegude kirjeldusi, ilmneb et näiteks juhtudel, kui naine meest pussitab, toimub see tüli käigus.

Eestis läbiviidud perevägivalla menetluspraktika kohaselt omistatakse naiste suurem osakaal raskemate tervisekahjustuste tekitamisel just naiste väiksemale füüsilisele jõule, mistõttu kasutavad naised meestest sagedamini vägivalla toimepanemiseks abivahendeid, millega tõsiste vigastuste tekitamise tõenäosus on suurem (Ahven ja Surva, 2014:11)

Palin-Davies väidab, et lähisuhtevägivald on äärmiselt keeruline nii oma dünaamilisuse kui ka esinemisviisi poolest. Lähisuhtevägivalda tuleb vaadelda mõlema sugupoole vaatenurgast. (Palin-Davies, 2006) Duttoniga (2006) sarnaselt toob ka Palin-Davies välja, et vägivalla määr ei ole sooti väga erinev. Avalik diskussioon ei kujuta aga naist tavaliselt vägivaldsena ning need naised, kes on oma vägivaldsusega silma jäänud, esitletakse üldsusele pigem erandina. Palin-Davies rõhutab ka seda, et vägivaldsus oleneb pigem isiksusetüübist, üleskasvamiskeskkonnast ja sotsiaalsest keskkonnast. Erinevalt naistest, annavad mehed enda vastu suunatud vägivallast vähemal määral teada. Samuti ei määratle mehed ennast kergelt ohvritena. (Palin-Davies, 2006)

1994. aastal Ameerika Ühendriigi justiitsministeeriumi poolt läbi viidud uuringus selgus, et Ühendriikides on eelneval aastal on langenud lähedaste vägivalla ohvriks 167 000 meest (Craven, 1994). 2013. aastal Ameerika Ühendriikide justiitsministeeriumi poolt avaldatud rapordi kohaselt (mis analüüsis lähisuhtevägivalla ohvriks olemise tunnuseid aastatel 1993 – 2011) langes aastas keskmiselt lähisuhtevägivalla ohvriks 173 960 meest. (Catalano, 2013) Catalano uuris lähisuhtevägivalla all juhtumeid, mida pani toime ohvri endine või praegune abikaasa või elukaaslane. Nende vägivallaaktides kajastuvad vägistamised, röövimised, rasked kehavigastused (sh tulistamine, pussitamine, esemega löömine/viskamine) ning kallaletungimised (sh lahtise käega löömine, tõukamine) (Catalano, 2013). Ameerika Ühendriikidest saab tuua näitena ka Riikliku Naistevastase Vägivalla uuringu, mille käigus intervjueriti telefonitsi juhuvalimi alusel 8000 naist ja 8000 meest ning küsiti nende kogemuste kohta vägivallaohvriks langemisel, sh lähisuhtevägivalla ohvriks langemisel. Riikliku Naistevastase vägivalla uuringus on lähisuhtevägivalla mõiste lahtiseletamisel kaasatud vägistamine, füüsiline kallaletung ning jälitamine, mida teostasid endised või praegused kohtingukaaslased, abikaasad ja elukaaslased. Selgus, et 7,6% küsitletud meestest oli langenud endise või praeguse abikaasa või elukaaslase vägivalla ohvriks. Küsitlusele vastanud meestest 0,9% ütlesid, et nad kannatasid lähisuhtevägivalla all viimase aasta jooksul. (Tjaden ja Thoennes, 2000)

Ka Hollandis on meestevastast lähisuhtevägivalda uuritud. Ajavahemikus 2008. aasta mai kuni 2009. aasta august viidi Hollandis lähisuhtevägivalla alla kannatanud meeste seas läbi Interneti põhine küsitlus. Vastanuid oli 372 ning nendest 355 juhul oli vägivallatsejaks naissoost partner või endine partner. Küsimustik koosnes viieteistkümnest küsimusest, mille seas uuriti ohvri vanust, rahvust, vägivallatseja sugu, vägivallaaktide sagedust, kestust ja tüüpi ning ka seda, kas vägivallaaktile eelnevalt oli ohver või vägivallatseja tarvitanud alkoholi või muid meelemürke. Samuti uuriti, kas ohver rääkis juhtunust kellelegi. Uuringust selgus, et 67% ohvritest kannatas nii psühholoogilise kui ka füüsilise vägivalla all. Psühholoogilist vägivalda defineeriti kui „ohvri paljastamine käitumisele, mis võib põhjustada psühholoogilise trauma, sh ärevust, kroonilise depressiooni, posttraumaatilise stressihäire“. (Drijber jt., 2013) Meeste vastu suunatud füüsilisest vägivallast oli kõige levinum kätega löömine, kodumajapidamises leiduva esemega (nt noa, vaasid, toolid) löömine, hammustamine, kõrist kinni haaramine ja kriimustamine. Psühholoogilise vägivallana oli kõige levinum kiusamine, eiramine, ähvardamine, väljapressimine ja majandusliku kahju tekitamine. (Drijber jt., 2013). Uuringust selgus et vähem kui 32% ohvritest teavitas juhtumist politseid ning vaid 15% neist esitasid ametliku avalduse. Põhjustena, miks politsei poole pöörduti toodi välja lootus, et politsei peatab edasise vägivalla, sellesse olid kaasatud lapsed ning ohver vajab abi. Põhjustena, miks ohver politseisse ei pöördunud toodi välja, et ohver kartis, et neid ei võeta tõsiselt, ohver tundis häbi ning ei usutud, et politsei midagi teeb. (Drijber jt., 2013) Uuringust selgus, et kuigi mehed ei pöördunud politsei poole, rääkisid nad enda vastu toimepandud lähisuhtevägivallast kellegagi, kes kuulusid nende lähikonda (Drijber jt., 2013).

2014. aastal Eesti meeste seas korraldatud uuringust selgus, et viimase aasta jooksul oli 6% meestest kogenud vaimset vägivalda, sama paljud oli kogenud füüsilist vägivalda, seksuaalvägivallaga oli kokku puutunud mõni üksik mees. Vägivalla toimepanija kohta vastasid vaid vähesed mehed. (Soo, 2015) Kuna vägivalla toimepanija seos vastajaga ei ole täpselt teada, siis ei saa kindalt väita, missugused nendest vägivalla episoodidest liigitusid lähisuhtevägivalla alla.

1.4 Probleemi püstitus

Meestel ei ole kombeks tunnistada, et nad on langenud vägivalda ohvriks, seda enam, kui vägivallatsejaks on nende naissoost elukaaslane. Levinud on arusaam, et naised jäävad füüsilise jõu poolest meestele alla ning seetõttu ei saa naised meeste suhtes ka vägivalda kasutada. Kuna mehed ei rutta ennast ohvrina esitlema ning üldlevinud arusaama kohaselt ei saagi mees naisepoolse vägivalda ohver olla, on mehed lähisuhtevägivalda puudutavas statistikas ohvrina vähem esindatud ning vähem uuritud. Samas leidub mehi, kes tunnistavad, et nad on lähisuhtevägivalda ohvid. Antud töö eesmärgiks on välja selgitada meeste kogemused nende vastu suunatud vägivallaga lähisuhetes. Kõigest sellest johtuvalt otsin oma töös vastust kolmele küsimusele:

1. Millisena väljendub meeste vastu suunatud lähisuhtevägivald?
2. Kuidas tõlgendavad ohvriks langenud mehed lähisuhtevägivalda?
3. Missugused on meeste kogemused abi saamisel?

2. Metoodika

2.1 Kvalitatiivne uurimisviis

Kvalitatiivne uurimisviis on sobiv, kui ollakse huvitatud üksikasjadest, osalejate poolt omistavatest tähendustest ja loomulikest olukordadest, mida ei ole võimalik uurida eksperimentide kaudu (Syrjälä jt, 1994:12-13; Laherand, 2010:23–24 kaudu).

Küsimustele vastamisel on oluline, millise tähenduse annavad mehed vägivaldsele olukorrale ning kogetule. Kvalitatiivne uurimisviis annab võimaluse mõista meeste arvamusi vägivallast ja abi otsimise võimalustest.

2.2 Valimi kirjeldus

Antud töö raames õnnestus läbi viia intervjuud viie mehega, kes on kogenud oma lähisuhetes vägivalda. Mehed leidsin läbi erinevate Ohvriabi töötajate, kes andsid minu palve osaleda intervjuus ning minu kontaktid edasi meestele, kes on oma lähisuhetes kogenud partneripoolset vägivalda, st kes on pöördunud Ohvriabi töötajate poole, kuna nende naispartnerid on nende vastu vägivaldsed olnud. Kontakti võttis minuga viis meest. Nendest meestest üks oli nõus kohtuma minuga silmast-silma, ülejäänutele saatsin küsimused e-posti teel. Mehed olid kõik erinevas vanuses (vahemikus 29 aastat – 69 aastat). Intervjueeritud viiest mehest on abielus olnud kolm – üks neist on lesk ning ülejäänud kaks lahutatud. Üks neist on hetkel abielus ning üks pole kunagi abielus olnud. Viiest mehest neljal on lapsed. Palusin neil kirjeldada oma suhet vägivaldse partneriga ning kõige raskemat vägivallajuhtumit. Silmast-silma ja kirjalike intervjuude tulemusi ei käsitle ma võrdsetena, kuna viimaste puhul ei saanud kõike vajalikku täpsustada. Kirjalikul teel toimunud intervjuude puhul vastasid mehed küll kõikidele küsimustele, kuid küsimusele, mis puudutas nende lapsepõlve ning hetkelist majaduslikku olukorda, vastasid mehed lühidamalt, kui teistele küsimustele (Intervjuukava, vt Lisa). Silmast-silma intervjuu kestis tund aega ning salvestasin selle diktofoniga. Intervjuu toimus meesterahva kodus, mistõttu rääkis mees oma kogemustest avameelselt.

Silmas tuleb pida, et tegemist on meeste tõlgendustega oma kogemustest, mitte faktidega toimunust. Siiski annavad intervjuude põhjal saadud tulemused teadmisi meeste kokkupuudetest lähisuhtevägivallaga.

Kõik viis meest kogesid pikemaajalist vaimset vägivalda, mis päädis füüsilise vägivalla aktiga. Vaimset vägivalda iseloomustas meeste mõnitamine, kontrollimine ning ähvardamine lahkumisega. Kahe intervjuueeritava puhul nägid lapsed isa vastu suunatud vägivalda pealt.

2.2 Analüüsi protsess

Vastuste analüüsimisel lähtusin temaatilise analüüsi meetodist. Temaatilise analüüsi eesmärgiks on leida andmetes peituvad tähendused ja arusaamad (Ezzy, 2002). Nimetatud analüüsi puhul on huviäratavad probleemid paika pandud enne analüüsi, kuid konkreetsed kategooriad ja teemad selguvad analüüsi käigus (Ezzy, 2002). Seda põhimõtet järgides keskendusin meeste suhetemustritele, raskeimale vägivallajuhtumile ning abi otsimisele. Keskendusin raskeimale vägivallajuhtumile, kuna soovisin teada saada, kui tõsiseid vigastusi võivad mehed vägivallaaktis saada. Kuna meeste kirjeldused ja vastused olid küllaltki lühidad, kasutasin suunatud kodeerimist, millega sain keskenduda oma uurimisküsimustele ehk meeste kogemustele nende vastu suunatud lähisuhtevägivallaga, nende arusaamadele vägivallast ning arvamusel meesohvrist ja naisvägivallatsejast.

2.3 Eneserefleksioon

Ma valisin meestevastase vägivalla teema, kuna juhtusin nägema videot eksperimentist Londoni tänaval – esimesena etendati stseen, kus mees läheb naisele kallale – möödujad reageerisid kohe, kas vahele astumisega või politsei välja kutsumisega. Ja siis etendati vastupidine stseen – naine läheb mehele kallale – möödujad näitavad näpuga, muigavad, mõned haaravad nutitelefonid järele ja asuvad juhtuvat filmima. See pani mind mõtlema sellele, kuidas tõlgendavad lähisuhtevägivalda kannatavad mehed seda vägivalda ja kust saavad lähisuhtevägivalla all kannatavad mehed abi.

Väga keeruline oli leida Eestis mehi, kes oleks nõus oma kogemustest rääkima. Algselt leitud mehed loobusid lõpuks selles uurimuses osalemast. Tänu Ohvriabi töötajatele, leidsin siiski mehed, kes olid rohkemal või vähemal määral nõus oma kogemusi jagama. Ühega neist õnnestus mul ka silmast-silma kohtuda. Tegemist oli kõige vanema intervjuueeritavaga –

69aastase mehega, kelle naine oli kolm aastat tagasi ootamatult surnud. Intervjuu toimus meesterahva kodus. Ühelt poolt tundis ta ennast oma kodus paremini ning ta teadis, et keegi teine meie vestlust ei kuule. Samas tundus mulle, et see ka piiras teda mõnevõrra, sest elutoas, kus me istusime ja vestlesime, oli seinal tema pulmapilt ning ta pööras pilgu tihtipeale oma naise kujutisele.

Algselt oli mul hirm, et minu noorus võib muuta mehe kidakeelsemaks, kuid seda ei juhtunud. Pidin mitmel korral vestluse uuesti uuritava teema juurde suunama. Siiski kasutas ta minu poole pöördumiseks sõna „tütarlaps“, mistõttu ma arvan, et mingil määral mu noorus siiski rolli mängis ja võib olla ta andis oma kogemustest isegi leebema ülevaate, kui reaalsus oli. Ta rääkis oma lugu rahulikult ja kirjeldas emotsioone, mis teda teatud ajahetkedel valdasid. Ma ootasin, et ta asub oma naist juhtunus süüdistama, kuid seda ta ei teinud. Ainuke asi, mis teda veel praegugi juhtunu juures vaevab on see, et hoolimata sellest, et ta korduvalt oma naise käest küsis, miks too temaga nii tegi, ei saanud ta kunagi sellele küsimusele vastust. Ma tundsin, et tal oli vaja rääkida juhtunust, kuna ta oli lõpuks valmis sellest rääkima. Kuigi minu uurimuse teemaline intervjuu kestis ühe tunni, vestlesime me temaga veel pikemalt ka kõigest muust, millest ta rääkida soovis.

Teiste intervjuueeritavate puhul ei tunnetanud ma enda isiku suhtes erilist vastuseisu. Nad olid viisakad ning lubasid täiendavate küsimuste korral uuesti nende poole pöörduda. Mulle tundus, et nad kõik olid jõudnud sellisesse etappi, kus neil oli vaja oma lugu jagada.

3. Tulemused ja arutelu

Selles peatükis toon välja intervjuudest välja tulnud teemad ning seostan need eespool välja toodud teooriatega. Meeste enda tsitaadid on toodud kursiivis. Kõik isikunimed on muudetud – nimetan küsitletud mehi järgnevalt Ants (69-aastane), Martin (29-aastane), Toivo (37-aastane), Guido (59-aastane) ja Teet (46-aastane).

3.1 Suhted ja perekond

Järgnevas alapeatükis annan ülevaate intervjuudes osalenud meeste suhetest ning suhtumisest nendesse. Samuti annan edasi meeste kirjeldused enda perekonnast.

Intervjueeritud viiest mehest on abielus olnud kolm - Ants (kelle abikaasa suri kolm aastat tagasi), Guido ja Teet (kes tänaseks on mõlemad lahutatud). Martin on hetkel abielus ning Toivo ei ole kunagi abielus olnud. Kõigil meestel on suhtes olemise kogemused.

3.1.1 Antsu lugu

Ants oli oma abikaasaga abielus kolmkümmend kaks aastat. „*Helju oli ainus.*“ Lapsi Antsul ja Heljul ei olnud „*Helju ei tahtnud lapsi. Ja ma ei käinud väga peale ka. Hiljem mõtlesin, et parem ongi, et lapsi põle.*“ Küsimusele, miks Ants naise juurest ära ei läinud vastas mees „*Ajad olid sellised. Kui abielluti siis ikka surmani.*“ Omavahelised suhted olid Antsul ja Heljul pingelised. „*Helju oli väga äkiline. Kui miski ei meeldinud siis kisas./../Nõusid armastas lõhkuda. Ja lahtise käega lüüa. Eks kolmkümmend aastat on pikk aeg – jõudsime rõõmustada ja kurvastada. Mida kauem koos olime, seda teravamaks meie suhted muutusid.*“ Mees tõdeb, et naine ei olnud kogu aeg äkiline „*Kui ta mind oli millegagi visanud või löönud, siis järgmine päev ikka vabandas. Ja siis natukene aega oli ta ./../ malbe. Ja siis jälle hakkas pihta.*“ Vägivallatsükli teooria kohaselt vahelduvad vägivaldses suhtes kolm etappi: pingete kogunemine, plahvatus ja mesinädalate faas (Walker *et al*, 1982). Leian, et meestevastase vägivalga puhul ei pea plahvatuse faas ilmtingimata tähendama raskete vigastuste tekitamist, piisab kui naine tavapärase sõnadega ründamise asemel füüsiliseks muutub (nt Antsu puhul lahtise käega löömine).

3.1.2 Martini lugu

Martinil oli enne abikaasat kaks pikemat suhet. Abikaasaga on koos olnud kaheksa aastat nendest viimased kolm abielupaarina. „*Abiellusime, kui saime teada, et naine rase on. Nüüd siis pea kolm aastat tagasi.*“ Kooselu alguses olid Martini suhted elukaaslasega head „*Sessuhtes, et olime nagu armunud ja veetsime ikka palju aega koos*“. Peatselt asjad muutusid ning elukaaslane ähvardas korduvalt Martini maha jätta „*jaaa hakkas asjadega loopima, kui mingi asja peale vihastas*“. Martin mõtles ka lahkumineku peale. „*Siis selgus, et ta on rase. Noja ma mõtlesin, et kui abiellume, et siis suhted taastuvad. Abiellusime ja siis olidki suhted natukene aega korras /.../ Ja siis hakkas ta igasugu esemetega mind lööma jälle. Ja suhted siis jälle muutusid.*“ Martini suhet ilmestab samuti teatud tsüklilisus. Pärast poja sündi kasutab naine last mehe haavamiseks „*Ähvardab lapsega ära minna, et ma ei näe poega enam kunagi. Korrutab, et ma ei ole hea isa.*“ See kahjustab Martini eneseväärikust.

3.1.3 Toivo lugu

Toivol on seljataga kolm pikemat suhet. Ühest neist on tal 5-aastane poeg, keda peab oma perekonnaks. Poja emast on mees lahku läinud. „*Tore naine on [poja ema], aga ma ei olnud valmis abielluma ja tema tahtis sellist suhet.*“ Kaks eelnevat suhet olid Toivol pingelised – mõlemad naised kontrollisid tema käimisi pidevalt. Esimeses suhtes oli elukaaslasel mehega samas eas sugulane „*igakord, kui ma sõpradega välja läksin ja elukaaslase ütlesin, kuhu lähme, oli see kutt ka seal kohal. Ta [esimene elukaaslane] isegi tunnistas, et saatis selle sugulase nendesse kohtadesse, aga lubas, et rohkem nii ei tee. Aga tegi ikka.*“ Esimene elukaaslane ka manipuleeris mehega „*/.../ ja tekitas minus süümepiinu, et noh tema ju pidas mind nagu üleval ja siis ütles, et ma häbenevat teda. Aga ma ju kutsusin teda kaasa, ja tema ütles ikka, et läheb oma sõpradega välja ja et ma võin vabalt enda omadega minna*“. Esimene suhe on see, milles avaldus ka füüsiline vägivald – elukaaslane tungis mehele noaga kallale.

Ka Toivo teine elukaaslane kontrollis mehe tegemisi. „*Teine elukaaslane, siis olid juba mobiilid kõigil. Tema helistas mulle koguaeg. Alguses oli see isegi tore. Aga mingi aeg hakkas see peaaegu iga tund helistamine ära tüütama. Töökaaslased hakkasid isegi naerma mu üle. Ma ütlesin talle ka, et kuule sa ei pea mulle nii tihti helistama.*“ Aga mehe kontrollimine ei piirdunud vaid kõnedega „*Kuidagi õnnestus elukaaslasel mitmel korral mu kõneeristused kätte saada, ja siis olid tal värvilise markeriga tema jaoks kahtlaselt pikad*

kõned ära märgitud ja päris siis minu käes, et kes oli, millest rääkisime.“ Kui lähtuda kontrolli aspektist, siis koges Toivo naisepoolset paarisuhte terrorit (Johnson, 2008).

3.1.4 Guido lugu

Guido on kolme lapse isa – kaks täiskasvanud poega ja tütar. Laste emast on mees nüüdseks lahutatud. Enne abikaasaga tutvumist oli mehel olnud üks pruut. Laste emaga oli mees abielus kolmkümmend aastat *„Kui abiellusin siis olid ajad sellised, et peaks abielus olema. Oma lastele ütlen ikka, et kui ei taha abielluda, siis ei pea.“* Alguses olid mehe ja naise vahelised suhted head *„Abikaasaga olid suhted esimesed kümme aastat head. Pärast tütre sündi suhted jähenesid.“* Suhete jähennemise all peab mees silmas seda, et lisaks tavapärasele solvamisele ja mõnitamisele, muutus naine ka füüsiliselt vägivaldseks ning hakkas mehe tegemisi kontrollima *„Ei helistanud mulle, et teada saada, kus ma olen, vaid mu töötajatele. /.../ Lahutuse ajal selgus, et ta oli lasknud mind mingil mehel jälgida. Ei saanudki päris täpselt aru, miks?“*. Viimase vägivallaakti puhul, kui naine meest venipudeliga viskas, paistis määrvaks saavat see, et nende tütar astus isa kaitseks välja. Guido suhte kirjeldusest lähtudes oli tema abielus tegemist ekspressiivse vägivallaga, mida põhjustavad frustratsioon, lahendamata probleemid ning osapoolte suutmatus väljendada, mida nad vajavad ja ootavad. Samas eskisteeris selles suhtes ka kontrolli aspekt.

3.1.5 Teedu lugu

Teet on hetkel lahutatud. *„Siis kui see terrorism minu vastu toimus kuulus minu vastutada Kasutütar oma kahe lapsega kasupoeg oma (pruudiva) ja minu oma kolm poega“*. Abielus on mees olnud kaks korda ja abielu *„pooldan küll, kuid kui läheb teisiti ei ole sinna midagi parata. Parema ilma abieluta kui see naiste terrorism“*. Mehe vastusest ilmneb, et mõlemad abielud peitsid endas vägivalda. *„Esimeses abielus muutusid [suhted] kohutavaks peale seda kui oli tehtud pesemis võimalused kodus. Teises abielus oli kõik hästi niikaua kui abikaasa läks kaugemale tööle ja teenis justkui palka.“* Kahjuks ei täpsusta mees, miks muutusid esimeses abielus suhted kohutavaks. Mees ütleb, et mõlemas suhtes muutus vaimne vägivald ajapikku füüsiliseks vägivallaks. Ohvriabi töötaja, kes minuga Teedu asjus ühendust võttis ütles, et mehel on juhtunud väga raske rääkida.

Ants, Martin, Toivo ja Guido ei usu, et nende lapsepõlve kogemused on nende suhteid kuidagi vorminud, Teet sellele küsimusele ei vastanud. Samas käsitletakse tänapäeval

agressiivsust kui sotsiaalses keskkonnas õpitud käitumist (Kase, 2004). Seda võiks laiendada ja väita, et ka agressiivsusele teatud moel reageerimine on sotsiaalses keskkonnas õpitud käitumine.

3.2 Suhtumine vägivalda ja vägivalla määratlemine

Ühiskonnas on levinud mitmed erinevad suhtumised vägivalda – on inimesi, kes leiavad, et teatud olukordades on vägivallatsemine andestatav, on neid, kes taunivad igasugust vägivalda ja on neid, kes ei näe vägivallas mingisugust probleemi. Laialdaselt on levinud seisukoht, et naiste ja laste vastu ei tohi kindlasti kätt tõsta.

Meeste vastustest selgub, et ka nemad suhtuvad vägivalla kasutamisse üldjuhul taunivalt. Siiski toob Toivo välja, et vägivalla kasutamine oleneb olukorrast „*Kui ikka tänaval mingi tolgus vastu tuleb ja tüli norima hakkab, siis tuleb teha seda mida vaja*“. Meeste vastustes jääb kajama see, et naiste ja laste vastu kätt ei tõsteta. Meeste sotsialiseerumise spetsiifika järgi võetakse vägivaldsust kui meheliku käitumise stereotüüpi, ühiskond eeldab, et mees käitub maskuliinselt (agressiivselt) (Jakupcak jt., 2002).

Vaimset vägivalda määratlevad mehed oma vastustes naise näägutamisena, kuid ka pideva kontrollimisena ja ähvardustena lahkuda või enesele liiga teha. Füüsilist vägivalda kirjeldavad mehed üheselt – kui partner käte või mõne esemega kallale tuleb ja füüsilist valu tekitab. Seksuaalset vägivalda määratlesid mehed kui enda teisele peale surumist, seksi mõjutusvahendina kasutamist ning „*Kui üks osapooltest rikub teisel enne tuju ära ja siis soovib veel seksida*“. Majanduslikku vägivalda ei määratlenud ükski meestest. Põhijoontes kattuvad meeste määratlused teooriaosas tutvustatud definitsioonidega.

3.3 Raskeim vägivallajuhtum ja selle põhjused

Villu Kangur on kirjutanud sõnad laulule „Kodusõda“, mis räägib mehe ja naise vahelisest mittemõistmisest. Sellel laulul on refrääniks järgmised sõnad „*Kodusõjas surma ei saa, kuid olen haavatud ma, nüüd olen sinu poolt haavatud ma, pean taanduma, pean taanduma*“. Leian, et see võtab ilusti kokku tunded, mida kogevad lähisuhtevägivalla all kannatavad inimesed. Haavad saadakse – need on lihtsalt erinevad.

Antsu vastu suunatud raskeim vägivallajuhtum oli füüsiline ning selle tulemusena ei ole mehel vasakul käel põialt. Nimetatud juhtum leidis aset kaheksakümnendate keskel.

Abielupaar oli käinud päeval naabritel abis heina tegemas. Ants võtab juhtunu ise kokku järgmiselt *„Õhta poole, kui lõpetasime, pakkus peremees koduõlut. Mina ei võtnud. Helju ka ei võtnud. /.../ Kodus läksin veel kuuri alla midagi asjatama. /.../ Äkki oli Helju seal, kirves käes. Seletas häälekalt, kuidas ma pole õige miis. /.../ Ma olin harjund seda kuulma. Lasin tal siis kisada. Kui vait jäi, küsisin „Mis sa selle kirvega õiendad?“ Ja siis lõi. /.../ Helju hakkas kõva häälega naerma.“* Ants küsis hiljem naiselt korduvalt, mis too nii tegi, aga vastust ta sellele küsimusele ei saanud. Ise arvab mees, et võib olla ei pööranud ta naisele piisavalt tähelepanu. Naist iseloomustab Ants äkilisena ja arvab, et ka see mängis juhtunus oma osa. Ants, kes päras kirjeldatud juhtumit naisega kokku jäi ütleb, et *„Helju muutus kurjemaks. Kui kauemaks vaikima jäin, virutas lahtise käega. Pärast seda mõtlesin mitu korda, et lähen ära. Aga kuhu mul nii väga minna oli. Ja piinlik oli ka, et põgenen naise eest“*. Mehed omandavad lapseast saadik ühiskonnas levinud soolistatud norme, sealhulgas hegemoonilise maskuliinsuse ideaale: mehel peab olema piisavalt võimu ja kontrolli, mees peab olema tugev, iseseisev jne (Talves, 2011). Meestel patriarhaalses ühiskonnas omandatud „rüütellikkus“ on aga tihtipeale põhjuseks, miks mehed naistepoolset vägivalda välja kannatavad – neile on õpetatud, et naist ei lööda (Cook 1997, Fontes 2006, Hamel, 2007: 41 kaudu).

Martini vastusest selgub, et tema puhul kestis füüsiline vägivald pikema perioodi vältel – tegu ei olnud ühe kindla episoodiga – *„/.../ kui naine rase oli, siis ta istus öösiti mulle peale ja lõi mind kätega. Aga mitte näkku.“* Naise füüsilised väljaelamised paneb Martin hormoonide arvele *„No ta oli ju rase. Hormoonid möllasid.“* Naise käest ei ole mees tegude tagamaid uurinud. Juhtunu ajal ja järel arvas mees, et naine on hulluks läinud. Vennaga nõu pidades pakkus Martin abikaasale, et too peaks psühholoogi poole pöörduma. Seda naine ei teinud ning mees jättis asja sinnapaika. Kirjandus toob välja, et mehepoolne vägivald naise suhtes võib intensiivistuda (Kase, 2004), kuid seda, kuidas see võib mõjuda naisele ei ole kajastatud. Samas, kui naine elab oma frustratsiooni juba enne rasedaks jäämist mehe peal füüsiliselt välja siis võib juhtuda, et raseduse ajal muutub see veelgi teravamaks. Ka pärast sünnitust on naisepoolne füüsiline vägivald jätkunud. Martin ise ütleb, et *„ma ei tea kunagi, kui kusagilt minu suunas midagi lendab“*. Sellest johtuvalt võib eeldada, et tulevikus näeb laps isa vastu suunatud vägivalda pealt.

Toivol oli tema esimene suhe vägivaldne. Naine oli temast vanem ja väga kontrolliv. *„Minu esimeses suhtes esines igasugust vägivalda. Selles mõttes, et too naine mõnitas mind, ja*

ähvardas ennast ära tappa kui ma ta maha jätma peaks. See ikka paneb normaalsele elule paraja põntsü.“ Ka Toivo puhul päädis vaimne vägivald füüsilisega. Ühel ööl lõi naine mehel reiele noaga haava. Mees kirjeldab saatuslikul ööl juhtunut „Tulin üks õhtu vanemate juurest ja elukaaslane oli ukse peal vastas. /.../ tema pistis lõugama ja süüdistas mind petmises ja ähvardas ennast ära tappa. Ronis akna peale. Ja lubas alla hüpata. /.../ Sain ta kuidagi tuppa tagasi. Rahunes maha ja sättisime magama. Öösel tunnen järsku jalas valu. Elukaaslane oli mulle reie peale noaga haava teinud. Pistisin kisama, et hull oled vä. Otsisin siis midagi haava peale. Siis vaatasin, et elukaaslane oli noaga enda käe kallal. Helistasin siis kiirabisse.“ Toivo tunnistab, et juhtunu ehmatas teda ja vihastas ka. Mees uuris haiglas elukaaslase käest, miks ta kallale tuli – põhjuseks oli armukadedus. Elukaaslane oli kuulnud, et Toivo petvat teda. Toonast elukaaslast iseloomustab mees ebastabiilsena. Vägivaldset meest iseloomustab muuhulgas ka kontrolliv käitumine, usaldamatus, kõrgendatud omanikutunne (Kase, 2004). Lähtudes soolisest võrdõiguslikkusest, julgen väita, et mõned vägivaldse mehe iseloomujooned võib omistada ka vägivaldsele naisele. Muidugi ei pea kõik kirjanduses toodud iseloomujooned korraga olemas olema.

Ka Guido naine tuli mehele lõpuks füüsiliselt kallale „Läksin õhtul koju. Naine oli töölt juba kodus. Tütar oli ka kodus, oma toas. Naisel oli söök valmis tehtud. Ja köögis oli laua peal lahtine veini pudel. Naine vaatas mind pealaest jalatallani ja teatas, et ma näen ikka kohutav välja. /.../ Mõnitas mind. Ma ei reageerinud sellele. Olin meie abielu viimastel aastatel sellega juba harjunud. /.../ Tütar tuli ka oma toast kööki. Kuulis, mida abikaasa parasjagu ütles ja palus, et jätku ema isa rahule. Abikaasa sai kuidagi eriti kurjaks selle peale. Võttis laualt selle sama veini pudeli ja enne kui ma aru sain, virutas mulle vastu nägu. Tütar helistas politseisse ja kiirabisse. Mulle tehti 10 õmblust põse peale.“ Guido oli taolisest rünnakust esiti üllatunud, sest „Tavaliselt kui ta füüsiliseks muutus, siis oli see kätega. Ja mitte kunagi nii, et teised seda näeksid.“ Mees ei ole eksabikaasa käest juhtunu põhjuseid uurinud. Pärast seda episoodi, andis Guido lahutuse sisse. Mehe lapsed arvavad, et põhjuseks võis olla isa mittereageerimine kõikidele eelnevatele mõnitamistele ja löömistele.

Nagu teistegi meeste puhul kulmineerus Teedugi suhtes vaimne vägivald füüsilisega. Kõige raskem episood oli siis, kui naine viskas mees kirvega ja kui see mehest mööda läks, tungis raudkangiga kallale. Juhtunu põhjustena toob Teet välja selle, et „Üks põhjusi temalt kui laste emalt lasteraha ära võtmine ja teisalt keeldusin rohkem kasulapsi üleval pidamast. Sest nad

olid siis juba täisealised ja tööl neist keegi ei käinud“. Teet ütleb, et raske on seletada, mida ta tol hetkel tundis. Naist, kes talle kallale tungis, iseloomustab mees sõnadega „*julmur*“, „*pahatahtlik*“, „*kade*“.

Küsitletud mehed tõid välja, et nende kaaslased kontrollisid tihti nende tegevusi, ähvardasid ning manipuleerisid mehi. Kui lähtuda Johnsoni (2008) tüpoloogias, siis võib siin näha paarisuhte terrorile iseloomulikke jooni. Teet ütles, et kannatas „*terrorismi all*“ ning kuigi ta pooldab abielu, saab ta ilma selleta, peaasi et ei peaks kannatama „*naiste terrori*“ all. Teedul tuvastasid arstid ka insuldi, mille mees paneb suhtes esinenud vägivalla arvele.

Kuigi meeste vastustest ei ilmnenud seda, et tegemist oleks võinud olla situatsioonilise paarisuhtevägivallaga Johnsoni (2008) tüpoloogia definitsiooni silmas pidades, kaldub antud töö autor pooldama seda tüpoloogiat. Sellele liigile, nagu ka konfliktiteooriale, on iseloomulik, et vägivaldne akt on tingitud suutmatusest toime tulla kuhjunud emotsioonidega ning üks suhte osapooltest lihtsalt ei oska sellele muud moodi reageerida, kui füüsiliselt. Täpsemaks liigitamiseks tuleks intervjuuerida mõlemat osapoolt.

3.4 Abi otsimine ning tagajärjed

Meestel on keeruline abi otsida, sest ühiskonnas on laialdaselt levinud arusaam, et mehed on tugevam sugupool ning nad peaksid ise toime tulema. Samuti ei kipu mehed ennast ohvriks pidama. Antud töös küsitletud mehed, ei kasutanud enda juhtumite kirjeldamisel ega ka abi otsimise puhul enda kohta kordagi sõna ohver. See ühtib ka Duttoni (2006) ja Palin-Daviese (2006) väljatooduga – mehed ei pea ennast kergesti ohvriks.

Vestlustest selgus, et mehed kas: a) ei otsinudki abi - näiteks Antsu puhul, b) pöörduti toe saamiseks perekonna poole – Martin venna poole, Guidot toetasid lapsed, c) tuge saadi sotsiaaltöötajalt – Toivo haigla sotsiaaltöötajalt, Teet kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajalt ning hiljem Ohvriabi töötajalt ning d) psühholoogilt – Guido pöördus ise psühholoogi juurde, Teedu suunas psühholoogi juurde Ohvriabi. Toivo, Guido ja Teedu puhul oli teatud hetkedel ka politseiga kontakt – Toivo ja Teet tegid politseisse avalduse (Toivo küll võttis selle toonase elukaaslase vanemate palvel tagasi). Guido tütar kutsus toona küll politsei kohale, kuid avaldust mees ei teinud, põhjendades seda „*ta on ju ikkagi mu laste ema*“.

Antsul ja Toivol on juhtunust nähtavad armid – esimesel puudub vasakul käel põial ja teisel on reie peal arm. Oma armi kohta ütleb Toivo „*Seda on imelik seletada uutele naistuttavatele. Ütlen alati, et nooremana ronisin katusele ja jäin mingi naela külge kinni. Ainult poja emale olen rääkinud, mis tegelikult juhtus.*“ Martini jaoks on raske öösiti naisega ühes voodis magada „*Mingi hirm on vist ikka sees.*“ Guido tunnistab, et käib endiselt psühholoogi juures, kuigi juhtunust on möödas peaaegu neli aastat. Teedul kaasnesid juhtunuga tervisemured, kuid nüüd on hakanud tervis tasapisi taastuma. Igasugusel vägivallal on tagajärjed ning kannatanutel tuleb õppida nendega elama.

3.5 Ohver ja agressor

Siia peatükki olen kirja pannud küsitletud meeste vastused kahele küsimusele: mis tüüpi mehed on teie arvates sagedamini naistepoolse vägivalla ohvrid ja mis tüüpi naised on teie arvates sagedamini meeste suhtes vägivaldsed?

Nende viie intervjuueeritava mehe vastused oli küllaltki erinevad. Ants arvab, et naistepoolse vägivalla ohvriteks langevad mehed, kes on vaiksemad. „*Rahvas ütleb, et tossikesed. [...] Mind ei pidanud keegi tossikeseks. Vaiksed ja omaasja ajavad mehed.*“ Martini arvates on nõrga närvikavaga mehed need, kes naiste ohvriks langevad. „*Sellised, kes ei julge naisele vastu hakata. Ma ei mõtle, et löövad vastu kui naine lööb. Vaid ütlevad, et aitab. Et see ei ole okei, et naine lööb.*“ Toivo arvates langevad naistepoolse vägivalla ohvriks kogenematud mehed „*Mitte ilmtingimata noored lihtsalt kogenematud. Kes ei tea, mida naispoolet oodata võib. Kes arvavad, et naised on õrnad.*“ Guido vastas küsimusele võttes aluseks selle, kuidas meest kasvatatud on „*Need, keda on kasvatatud, et naiste vastu ei tohi olla vägivaldne.*“ Teedu arvates langevad ohvriteks need mehed, kes on „*Heasüdamlikud ja need kes teevad pere heaks midagi head ära. Ja kellel on mingit varandust*“

Teaduslikult ei ole tõestatud, milliste iseloomuomadustega mees võib kergemini langeda lähisuhtevägivalla ohvriks. Kõik sõltub nii indiviidist kui ka keskkonnast, mis teda ümbritseb ning partnerite omavahelisest mõistmisest.

Naisagressori tüüpi kirjeldavad Toivo ja Guido üheselt – kontrollivad naised. Antud juhul tähendab see meeste arvates naist, kes helistab tihti ja tahab teada, kus partner viibib ja mida teeb ning kes laseb mees jälgida. Ants kirjeldas võimukat ja äkilist naist „*nagu minu Helju oli.*“ Martin seostab vägivaldse naise sellisega, kes ärritub kergesti ning Teedu jaoks on

vägivaldsed naised sellised, „kes tarbivad palju alkoholi ja tahavad tühiste asjade peale raha kulutada ja kes ise ei suuda elus palju saavutada, vaid tahavad seda teha teiste kulul või siis teiste arvelt.“

Helve Kase (2004) on välja toonud tüüpilise perevägivallatseja tunnused, võttes eelduseks, et üldjuhul on vägivallatsejaks mees. Leian, et ka naisvägivallatseja puhul on võimalik tuua välja teatud tunnused, kuid selleks on vaja leida suurem meesohvrite valim.

Kokkuvõte

Valitsuse poolt koostatud „Vägivalla ennetamise strateegia aastateks 2015-2020“ on kirjas, et vägivald kahe lähisuhtes oleva inimese vahel, ei ole ainult üksikisiku probleem, vaid kogu ühiskonna oma. Lisaks kahjule, mida vägivallaga tekitatakse ohvrile ja tema lähedastele, on sellel ka sotsiaalsed mõjud (nt väheneb ohvri töövõime ning suurenevad kulutused meditsiini- ja sotsiaalvaldkonnale). (Vägivalla ennetamise strateegia..., 2015) Lähisuhtevägivald on oma olemuselt keeruline ning ühiskonda laialdaselt mõjutav probleem.

Enamus teooriatest, mis lähisuhtevägivalda uurivad, lähtuvad selle selgitamisel naistevastasest vägivallast. Neid teooriaid toetavad ka erinevate riikide statistika lähisuhtevägivalla kohta. Siiski leidub autoreid, kes arvavad, et naised ja mehed on võrdselt vägivaldsed – lähisuhtevägivalla ohvreid on nii naiste kui meeste seas. Ameerikas on läbi viidud uuringuid, millest selgub, et mehed kannatavad naistepoolse lähisuhtevägivalla all. (Craven 1994, Catalano 2013, Tjaden ja Thoennes 2000). Ka Hollandis korraldatud uuringust selgus, et leidub mehi, kes kannatavad lähisuhtevägivalla all (Drijber jt., 2013).

Antud töö raames läbi viidud intervjuudest selgus, et Eestis leidub mehi, kes kannatavad lähisuhtevägivalla all. Intervjueeritud meeste vastustest selgus, et nemad on kannatanud vaimse ja füüsilise vägivalla all. Vaimne vägivald väljendus ähvardamises, solvamises ja kontrollivas käitumises. Füüsiline vägivald lahtise käega löömises, esemega viskamises või löömises ja terava riistaga kallale tungimises. Füüsilise vägivallaaktid ühtivad nii teoorias välja tooduga kui ka Ameerika ja Hollandi uuringu tulemustega. Vaimse vägivalla puhul esinevad teatud erinevused, kuid need tulenevad nimetatud vägivalla tüübi defineerimisest. Antud töös intervjueeritud mehed defineerisid vaimset vägivalda kui mingi tegevusega ähvardamist, kontrollivat käitumist ning solvamist. Füüsilist vägivalda tõlgendasid nad füüsilise valu tekitamisena.

Hollandi uuringust selgus, et meesohvrid pöördusid politsei poole selleks, et politsei peataks vägivallatseja, samas ametlikku süüdistust esitasid väga vähesed ohvrid (Drijber jt., 2013). Selle töö raames intervjueeritud meeste vastustest selgus, et ainult üks meestest esitas politseile ametliku avalduse vägivallajuhtumi kohta. Vägivallakogemusest räägiti kas

sotsiaaltöötajale, Ohvriabi töötajale, psühholoogile või lähedasele inimesele. Antud töö autor leiab, et suhted on dünaamilised ning iga eelnev suhe mõjutab mingil määral järgmist. Negatiivsed kogemused kipuvad pikemalt meeles püsima, kui positiivsed. On oluline, et inimene, kes on kogenud vägivalda, saab oma muret kellegagi jagada.

Lõpetuseks võib öelda, et nii meesohvrite kui naisohvrite tõlgendused ja kogemused lähisuhtevägivallaga on väga sarnased. Mõlemad osapooled kardavad juhtunust rääkida, kuna tunnevad sellepärast piinlikkust ning muretsevad, et neid ei usuta. Samuti on põhjendused, miks vägivallatseja pärast politseisse ei minda sarnased – tegemist on laste teise vanemaga. Käesolevas töös vaatlesin meesohvrite tõlgendusi vägivallast. Edaspidi võiks uurida meesohvrite ja nende naisvägivallatsejate tõlgendusi lähisuhtevägivallast.

Kasutatud kirjandus

Ahven, A., Surva, L., (2014) Perevägivalla menetluspraktika: 2011 ja 2013. *Kriminaalpoliitika analüüs*. Nr 5/2014. Tallinn: Justiitsministeerium.

Ajzenstadt, M., (1999). Women Violence Against. *Encyclopedia of Violence, Peace and Conflict*. L. Kurtz (toim). Vol 3. Academic Press. 813 – 826

Carlson, R.G., Jones, K.D. (2010). Continuum of conflict and control: A conceptualization of intimate partner violence typologies. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 18(3), 248-254.

Catalone, S., (2013). Intimate Prtner Violence: Attributes of Victimization, 1993 – 2011. *Bureau of Justice Statistic Special Report No. NCJ 243300*. Washington D.C: U.S Department of Justice.

Craven, D., (1994). Sex Differences in Violent Victimization. *Bureau of Justice Statistic Special Report No. NCJ 164508*. Washington D.C: U.S Department of Justice.

Cunningham, A., Jaffe, P. G., Baker, L., Dick, T., Sue, M., Mazaheri, N., & Poisson, S. (1998). *Theory-derived explanations of male violence against female partners: Literature update and related implications for treatment and evaluation*. London: London Family Court Clinic.

Denzin, N. K., Lincoln, Y. S., (2011). *The Sage Handbook of Qualitative Research* Fourth Edition. Thousand Oaks: Sage Publication, Inc.

Dobash, R. E., Dobash, R. P. (1979). *Violence Against Wives*. New York: Free Press.

Dutton, D. G., White, K. R. (2013). Male Victims of Domestic Violence. *New Male Studies: An International Journal*, 2(1), 5–17.

Dutton, D. G., (2006). *Rethinking Domestic Violence*. Vancouver (BC): UBC Press.

Drijber, B. C., Reijnders U. J. L., Ceelen, M., (2013). Male Victims of Domestic Violence. *J Fam Viol*, 28, 173-178

Hamel, J. (2007). Toward a gender-inclusive conception of intimate partner violence research and theory: Part 1 – Traditional perspectives. *International Journal of Men Health*, 6(1), 36-53.

Jakupcak, M., Lisak, D., Roemer, L., (2002). The Role of Masculine Ideology and Masculine Gender Role Stress in Men's Perpetration of Relationship Violence. *Psychology of Men & Masculinity*, Vol. 3, No. 2, 97–106

Johnson, M. P. (2008). *A Typology Of Domestic Violence : Intimate Terrorism, Violent Resistance, and Situational Couple Violence*. Boston: Northeastern University Press.

Kase, H., (2004). *Lähisuhtevägivald*. Tallinn: Eesti Avatud Ühiskonna Instituut.

Kimmel, M. S. (2002). „Gender Symmetry“ in Domestic Violence: A Substantive and Methodological Research Review. *Violence Against Women*, 8(11), 1332–1363.

Laherand, M.-L. (2010). Kvalitatiivne uurimisviis (2. tr). Tallinn: Sulesepp

Linno, M., Soo, K., Strömpl, J., (2011a). *Perevägivalla levikut soodustavad riskid ja perevägivalla ulatus praktikute hinnangutes*. Tallinn: Justiitsministeerium. (http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/www.kriminaalpoliitika.ee/files/elfinder/dokumendid/perevagivalla_levikut_soodustavad_riskid_ja_perevagivalla_ulatus_praktikute_hinnangutes._tartu_ulikool_justiitsministeerium._2011.pdf, 09.01.2015)

Linno, M., Soo, K., Strömpl, J., (2011b). *Juhendmaterjal perevägivalla vähendamiseks ja ennetamiseks*. Tallinn: Justiitsministeerium. (http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/www.kriminaalpoliitika.ee/files/elfinder/dokumendid/perevagivalla_juhis_kovidele_veebi.pdf, 27.01.2015)

Paats, M. (2010). Vägivald paarisuhetes – müüdid ja tegelikkus. *Eesti Statistika Kvartalikirj* 3/10 (lk 74 – 83). Tallinn: Statistikaamet.

Palin-Davies, S., (2006). *Male victims of Female-Perpetrated Domestic Violence*. Norwich Social Work Monographs.

Salla, J., Tammiste, B. (2009). Vägivallakuritegevus. *Kuritegevus Eestis 2008* (lk 23 – 32). Tallinn: Justiitsministeerium.

(http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/www.kriminaalpoliitika.ee/files/elfinder/dokumendid/10_kuritegevus_eestis_2008.pdf, 09.01.2015)

Saltzman, L. E., Fanslow J. L., McMahon, P., Shelley G. A., (2002). *Intimate Partner Violence Surveillance: Uniform Definitions and Recommended Data Elements. Version 1.0.* Atlanta (GA): Centers for Control and Prevention, National Center for Injury Prevention and Control.

(http://www.cdc.gov/ncipc/pub-res/ipv_surveillance/Intimate%20Partner%20Violence.pdf, 09.01.2015)

Soo, K., (2010). *Paarisuhtevägivald Eestis – levik ja tagajärjed.* Tartu: Tartu Ülikool. (http://www.enu.ee/lisa/553_Paarisuhtevagivald%20Eestis_levik%20ja%20tagajarjed_loppraport%202010.pdf, 03.11.2014)

Soo, K. (2015). Meeste vägivallakogemused ja vägivallaga seotud hoiakud. *Eesti meeste hoiakute ja käitumise uuring: tervis, haridus, tööhõive, ränne ja pere loome.* Tartu: Tartu Ülikool. 81-88

Straus, M. A. (1979). Measuring Intrafamily Conflict and Violence: The Conflict Tactics (CT) Scales. *Journal of Marriage and the Family*, 41(1), 75.

Surva, L. (2015). Perevägivald. *Kuritegevus Eestis 2014* (lk 38 – 41). Tallinn: Justiitsministeerium.

(http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/www.kriminaalpoliitika.ee/files/elfinder/dokumendid/kuritegevuse_at_2015_0.pdf, 03.03.2015)

Talves, K. (2011). *Soosotsioloogia.* Sissejuhatus soouuringutesse. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. 82-121

Tjaden, P., Thoennes, N., (2000) Extent, Nature, and Consequences of Intimate Partner Violence. *Finding From The National Violence Against Women Survey.* Washington D.C: U.S Department of Justice.

Walker, L. E., Thyfault, R. K., Browne, A. (1982). Beyond the Juror's Ken: Battered Women. *Vermont Law Review*, 7(1), 1–14.

Vägivalla ennetamise strateegia aastateks 2015-2020. Tallinn: Justiitsministeerium (http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/www.kriminaalpoliitika.ee/files/elfinder/dokumendid/ves_2015-2020_1.pdf, 26.05.2015)

Lisad

Intervjuukava

Meestevastane vägivald lähisuhetes

Vägivald, eelkõige lähisuhtevägivald, on meie ühiskonnas tihti kajastust leidev probleem. Rohkem on uuritud naiste vastu suunatud vägivalda lähisuhetes. Leian, et vaja on uurida ka teist poolt – meeste vastu suunatud vägivalda lähisuhetes. Selleks, et seda teha, on mul vaja Teie abi.

Antud küsitlus on anonüümne. Küsimused on koostatud nii, et nende põhjal ei ole võimalik vastajat tuvastada.

Loodan, et leiate aega küsimustele vastamiseks.

Kui Teil tekib endal küsimusi, või soovite midagi täpsustada, siis kirjutage l2hisuhtev2givald@gmail.com

Teie vanus:

Perekonnaseis:

Kes kuuluvad teie perre?

Milline on teie majanduslik olukord?

Milline on teie tervislik olukord?

Kas ja kui tihti tarbite meelemürke (nt alkohol, narkootikumid vms)?

Kuidas suhtute kooselusse/abiellu/perekonda?

Mitu pikemaajalist suhet on teil olnud? Mitu korda olete olnud abielus?

Kui kaua need suhted kestsid?

Millised olid teie ja teie partneri vahelised suhted?

Kas ja kuidas on teie lapsepõlv neid suhteid mõjutanud?

Kuidas suhtute vägivalda?

Mis on teie arvates vaimne, füüsiline, seksuaalne ja majanduslik vägivald?

Kas teie suhetes esines vägivalda? (Kui Teil on olnud mitu suhet, palun kirjeldage neid, milles esines vägivald)

Kirjeldage, palun, teie jaoks raskeimat vägivallajuhtumit. (Kui Teil on olnud mitu suhet, siis palun täpsustage, millises suhtes see oli)

Kuidas iseloomustate inimest, kes juhtunu toime pani?

Milline oli teie reaktsioon juhtunu ajal ja hiljem?

Millised võisid olla juhtunu põhjused?

Kas ja kellele te juhtunust rääkisite?

Kas ja mida te seoses juhtunuga ette võtsite?

Kui, siis kes teid aitas juhtunust üle saada?

Kas juhtunul on/oli teie jaoks järelmõjusid?

Mis tüüpi mehed on teie arvates sagedamini naistepoolse vägivalla ohvrid?

Mis tüüpi naised on teie arvates sagedamini meeste suhtes vägivaldsed?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Jane Peiponen (sünnikuupäev 25.08.1990),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Meestevastane vägivald lähisuhetes – meeste kogemused naistepoolse vägivallaga”, mille juhendaja on Judit Strömpl, PhD

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-i lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 1.06.2015.